

BIZALOM

Havonta kétszer megjelenő szemle,

a világ folyásáról és az ember alkotásairól

8. szám.

VII. évfolyam.

1936. Húsvét.

Feltámadás.

Nagyhét volt — csütörtök. Láztól elgyengülten feküdtünk kórházi ágyainkon, szemünk vágyakozva mérte a nyitott ablakokon át az arany sugarban fürdő, zöldülő tavaszt. Immár túl voltunk a szokásos reggeli viziten: csendesen, beszélgetve töltöttük az időt. Kíntről behallatszott a madársereg víg dala s a fakadó tavasz lágy illata egybeolvadt a kórterem étheres szagával, amelyet zsongítóan kevert meg az ágyaknál és a Nővér asztalánál felhalmozott sokféle friss virág illata. Messziről tompán dübörgött az élet, bömbölve zúgtak Kispest felé az autók, egyhangú csilingeléssel döcögtek végig a Haller-utcán a villamosok.

Egyszer csak nyílt a kétszárnyas csapóajtó, magas, idősebb bácsi lépett be rajta, mögötte a mi drága Mária nővérkénk, szeretettel kalauzolja a jövevényt, a mellettem álló üres ágyhoz. Új beteget kaptunk. Markáns vonású, soványarcú, beesett szemű ember volt, akiről azt súgta első benyomásom, hogy bizonyára gyomorbeteg. Sokáig elnéztem s valahogy igen sajnáltam. Olyan szenvedő volt az arca; érzem, hogy ez az ember sokat, igen sokat szenvedhetett már az életben. Az első pillanattól kezdve zárkózott volt, magabavonult, éppencsak az udvariasság határáig érintkezett velem.

— Beteg! — gondoltam magamban s mivel már tudtam, hogy villamosvezető, hamar meg is állapítottam a következőket:

— Felőrölt, vagy ellenkezőleg, vas idegek, erős fegyelmezettség és a villamosvezetőket annyira jellemző szótlanág!

Igy érkezett el délután két óra a látogatás kezdete, amely egyetlen élménye a fekvő betegeknek. Én tehát, mint kíváncsi, s mindent látni szerető fiatalember, a kétszárnyas csapóajtó felé irá-

nyítottam tekintetemet, amelyen át egymásután érkeztek meg a már ismert látogatók. Ezen a napon azonban már az első félórán felbomlott a sorrend. Nem úgy jöttek, mint máskor, bár jelen voltak mind, teljes létszámban, csak nálam nem volt senki, még az új beteg is kapott látogatót. Fekete, pirospozsgás, Bszkrt. egyenruhás fiatalember lépett be a terembe és létován tekintett körül az ágyakon. Aztán, hogy megtalálta a sarokban azt, a kit keresett, látható megkönnyebbüléssel lépett szomszédom ágyához.

— Csókolom a kezét, édesapám — mondta és a magával hozott csomagot letette a éjjeliszekrényre, egy pár szál virág kíséretében. — Hogy van drága jó apám? Megoperálták már?

Figyeltem a szomszédomat, vajjon, az a kemény, szúrós tekintet megváltozik-e most, az édes gyermek megpillantásán, s elképedve láttam, hogyan torzul el az apa amúgy is hideg merev vonású arca, s mint emeli fel kezét az ajtó felé mutatva.

— Ki engedte meg, hogy ide jöjj! — hangzott kimérten a hangja, miközben gyilkos tekintettel mérte végig a fiút. — Szedd össze a csomagodat és távozz! Nincs rád szükségem.

E borzasztó jelenetre mindenki a mi ágyunk felé fordult, rettenetes dolgok játszódtak le. Apa és fiú között folyt a küzdelem, emitt nyilván haragtól és gyűlölettől hajtva, amott pedig a gyermeki szeretet által serkentve. Úgy könyörgött a nagy, meglett fiú, mint egy kis gyermek, de a hideg, szoborarc mozdulatlan maradt, az apa fálnak fordulva, megkeményedett szívvel többé rá sem nézett fiára.

A fiú a kezét tördelte. Széles vállát meg-megrázta a zokogás. Én jól láttam, hogy fényes könnyek között csillogott jóságos tekintetű arca. Tett

még egy-két kísérletet, azután látva az eredménytelenséget elment, magával vitte az apai szivtelenséget, és nagy szégyenét. Elvitte a csomagot is, csak a virágot hagyta az éjjeliszekrény üveglapján. De az sem feküldhetett ott sokáig, mert szomszédom vadul ragadta fel a szeretet jelét, erős indulattal a csapóajtó felé dobta, azután magára húzta a takarót és tudomást sem vett tovább semmiről.

Sokáig a jelenet hatása alatt álltam. Azon gondolkodtam, mi történhetett apa és fiú között, hogy ennyire elszakadtak egymástól. Kérdezni tapintatlanság lett volna, tehát hallgattam. Egészen a látogatási idő végéig, amikor is elhatároztam: történjen bármi, én megkérdem, milyen bünt követett el a fiú? S halkán megszólítottam.

Ő felém nézett, meg sem várta, hogy szóljak, máris mondta:

— Tudom, kérdezni akarja, hogyan lehettem ennyire kemény. Nagy oka van, amely visszanyúl 15 évvel előbbre. Kint laktam kis családommal Kispesten, a Wekerle-telepen. Csendesen éltem, s ha engedte a szolgálat a szomszédokkal kártyáztam. Egy ilyen kártyaparti alkalmával egyik szomszédommal összeveszttem, mert csalással vádolt meg. Oly nagy volt az összetűzés, hogy minden érintkezés megszakadt közöttünk s feleségemnek és 16 éves fiamnak is megparancsoltam, nehogy a szomszédba átmerjenek menni.

— Jött a húsvét, a fiam készült locsolkodni. Mielőtt elment, jól a szemébe néztem. Igérd meg fiam, hogy nem mégy át a szomszédba. A fiú nem felelt, csak bólintott. De nekem ez is elég volt. Jól ráparancsoltam még és útjára engedtem. Csakhogy a háznál fiatal leány volt, fiam titkos jelöltje és én már harmadnap megtudtam, hogy fiam megszegte a parancsomat. Rettenetes dühbe gurultam és elzavartam a háztól. A fiú el is ment, kalauz lett belőle, s elvette azt a leányt, akiért én sohasem tudtam neki megbocsátani. Közben meghalt a feleségem, egyedül maradtam. Jött a fiú, jött a felesége, a szomszéd, de én megtartottam haragomat, nem tudtam feledni!... Ezért küldtem hát el most is a saját fiamat...

Nehéz dolog volt ez. Megérteni is, hát még hozzászólni. Tehát hallgattam és sajnálkozással néztem szomszédomat.

Jött az éjjel, a betegek halálos ellensége. Szomszédom nyugtalanul hánykolódott az ágyán. Láza felszökött s hajnal felé már erősen jajgatott fájdalmában. Nem volt mentség, sürgősen meg kellett operálni. Amikor elvitték mellőlem, halálsápadtan néztem rá.

— Isten vele, — köszöntem el tőle, de ő már nem tudott válaszolni:

Pedig fölösleges volt a félelme. Mert az operáció sikerült. Mire ránköszöntött a nagypénteki hajnal, szomszédom, ez a lelkiileg összetört ember már bent feküdt ágyában. Úgy sajnáltam szegényt. Dalolt, ahogy hozták visszafelé a műtősök. Csak úgy zengett a folyosó a hajnali csendességben. Azt dalolta, hogy: „A faluban a legárvább én vagyok!”

Bizony szörnyű helyzete lehetett.

Reggelig nem hűnytam le a szememet. Fogolódtam az ágyon, és azon gondolkodtam, hogyan lehetne itt tenni valamit? Beszélni vele? — gondoltam, — megmondani neki, hogy az a fiatalember mégiscsak az ő vére, s hogy már százszor is megbánta bűnét? Kudarccal végződő kísérlet lenne, — szólalt meg bennem egy hang. Akit ez a szörnyű nagy lelki szenvedés nem tudott átforgatni 15 év alatt, akit feleségének elvesztése sem tudott megtörni, akit fia, fiának felesége és annak családja szeretete, könnyhullásos bűnbánata nem tudott megbocsátásra bírni, annak hiába beszélnek én is, az idegen. Legfeljebb jól összeszidna... És újra csak hallgattam, fájó szívvel hallgattam.

Pénteken délig nem történt semmi. De ebéd után újra lejátszódott a csütörtöki izgalmas jelenet, mert a fiú nagy szégyene dacára ismét eljött, de most már feleségét is magával hozta. Hátha kettesben hathatósabban tudnak bocsánatért könyörögni. Csakhogy az apa szíve jégpáncéllal volt körül fonva s még kegyetlenebbül, még durvábban küldte el őket, mint az előző nap.

Szombaton reggel szomszédom rosszul lett. Harminckilencen fölül volt a láza. Úgy feküdt az ágyban, mint akiben már nincs élet. Mária nővér ott szorgoskodott mellette, később azonban az orvos is le kellett hivatni hozzá. Úgy látszott, végső perceit éli. Nyögött, jajgatott, sőt még szitkozódott is. Oly rettenetes volt nézni, amint a halállal viaskodott. Szeme megüvegesedett, körmei mély nyomokat vájtak párnájában, amint görcsösen markolta; dobálta magát, harcolt a nagy, láthatatlan ellenséggel. Kis idő múlva már láttam Mária nővér arcán a lemondás jelét s hallottam, amint a papot emlegette. Hanem az orvos még nem adta fel a reményt s közel egy órán át küzdött megfeszített erővel, hogy betegét kiragadja a halál karmai közül.

Hol őt, hol a haldokló arcát néztem. És milyen boldogan láttam, hogyan színesedik meg pergamentsárgás arca, s mint tér vissza beléje a már-már elköltözött lélek.

Ebédosztásig folyt a haláltusa. Akkor elcsendesült a beteg, mély álomba merült. De ez az álom már az Élet álma volt.

Két órákor még mindig aludt. Nem is tudott róla, hogy fia feleségével együtt ott áll ágyánál és remegő szívvel lesi csöndes pihegését. Náluknál jobban remegve és félve, aggódva figyeltem én is, mikor ébred szomszédom, s ha meglátja fiát, mit fog neki szólani?

Fél háromkor ébredt a számára Életet jelentő mély álomból. Révedező szemét felnyitotta: engem keresett. Majd rólam tovább siklott tekintete, az ágy lábához, ahol meglátta fiát, amint esdeklően, kinyújtott karokkal néz reá és mondja:

— Apám, édes jó apám!

Halálos csönd lett a zajos kórteremben. Minden szem mifelénk figyelt, hiszen tudta már mindenki az apa és fiú történetét. Várták, hogy mi lesz most. Nekem is majd kiszakadt a szívem a nagy izgalomtól. Meg mertem volna rá esküdni,

hogy ismét csak elküldi az apa a fiát, de mégis valami csodát vártam. Hogy mit és honnan, nem tudom, csak vágyódó szívvel vártam.

És a csoda megtörtént. Egy nagy és fenséges valaki elvégezte munkáját s az apa könnytől fátyolos szemmel hívta magához fiát és annak feleségét.

— Fiam, egyetlen jó fiam!...

Magasztos, ünnepélyes pillanat volt ez. A fiú odaborult édesapja kezére, testét rázta a boldogság kitörése, szeméből az öröm könnye hullott, szenvedélyesen csókolgatta apjának csontig soványodott kezeit.

Ő, nem volt már oly éles szomszédom arcának vonása, s bizonyos, hogy szívének jégpáncélja ebben a pillanatban pattant ketté.

Hogy megkönnyebbültünk mindnyájan. Hogy csengett lelkünk harangja az igazi feltámadás örömére. Sokunk még könnyezett is. Arra azonban bizonyára senki sem gondolt, hogyan lehetett vége ilyen nagy átalakulás szomszédom bezárt, leláncolt szívében? Csak én gondolkoztam sokáig. Kerestem a megoldást. De végül is odajutottam, hogy én csak egy porszem vagyok a nagy Mindenség homokjából, hogyan érthetném hát meg annak a fenséges és nagy Valakinek útjait, akinek létezését majdnem kivétel nélkül és dacosan tagadjuk, akit únos-úntatan szidunk és gyalázunk, de aki mégis lenyúl hozzánk, letörli könnyeinket, módot nyújt ilyen magasztos pillanatok elérésére, és aki egy délelőtt el tudja végezni azt a munkát, amit egy szerető fiú és egy egész család hasztalan kísérelt meg tizenöt éven át.

Mert nagy ez a Valaki, s kiszámíthatatlanok az Ő útjai! ...

* * *

A látogatók már elmentek. Kint zúgnak az Örökimádás templomának harangjai. Hat óra. Kezdődik a Feldámadás! ...

V. S.

A szivárvány.

A. St.-nek.

Összeborul ég a földdel,
— Szomszédos a kék a zölddel —
Minden ponton egybe kelnek,
Mégis, örök idők telnek,
S egymást sosem érik el.

Lila tóból ezüst éjjel,
Vízi tündér tekint széjjel,
Arany halfark lába helyén,
Bánat fátyol sóvár fején...
Visszamaradt angyal ő!

Sehol másutt csak szív mélyén,
Ember sorsnak csillag éjjén,
Lettek egygyé küzdő létek,
Fájó, örök ellentétek...
S a szivárvány győzhetett!!

Böjti gondolatok ...

Szinte látom testvér a gúnyos mosolyodat, közömbös válvonításodat s úntott, fitymáló mozdulatodat, amellyel félre lököd e iapot, miután elolvastad a fenti címet. Pedig minden hiába, mert tudom, hogy az unalom rákényszerít az olvasásra, én pedig feltettem magamban, hogy a magába szállás idejében belé nyúlok a bensődbe, kiméltelenül kirántalak belőle, hogy bemutassalak magadnak, mert te testvér, — akár tetszik, akár nem, — még nem ismered, helyesebben rosszul ismered, vagy félreismered önmagadat.

De én tudom, hogy a te gúnyos mosolyod, nyegle mozdulatod és kedvtelen orrfintorításod alatt egy agyonmarcangolt, befelé vérző és sajgó, riadt, szomorú, beteg emberi szív végtelen félelme, tehetetlen vergődése és öntudatlan vágyódása rejlik valami után, ami még nem nyert kifejezést benned, aminek még nem tudsz nevet adni. S ez a valami forr, buzog, zakatol szüntelenül s nem hagyja megnyugodni a te porban meghurcolt, szerencsétlen lelkedet.

Tudom, hogy lelki antennádhoz rejtelmes hullámhosszokról aetherikusan finom hangok szűrődnek, de a jelenlegi törpe, szánalmas léted lelket lenyűgöző kábultságában nem bírod felfogni azoknak értelmét, nem bírod megérteni azokat és éled szív és érzés kikapcsolásával elhibázott életedet az elhagyatottság, kitisztottság dermesztő homályában, amely megállítja még a gondolato-dat is.

Tudom, hogy ebben az állapotban élsz testvér, mert ismerlek. Ismerlek, mert hasonló mértékkel szabták ki az én sorsomat is. Ismerlek, mert mindezeket magam is keresztül mentem, mindezeket magam is átéltem és ismerlek, mert általában ismerem az embereket, ismerem a társadalmat, amelynek úgyszólván minden rétegén keresztül fúrtam magamat, amíg a legalsóbbig eljutottam s így az, amit mások csak bizonyos távlatból láthatnak, hozzám olyan közel fekszik, hogy megfoghatom akár pusztá kézzel is, aminthogy meg is fogom a te riadt madárként repdeső nyugtalan lelkedet s gyöngéd újjakkal simogatva iparkodom megnyugtatni, kifejezésre juttatni benne a még kifejezetlent és arra a hullámhosszra beállítani lelki antennádat, amelyen fogni bírja azokat a felé szűrődő aetherikusan finom hangokat, amelyek magukban hordozzák mindazt, ami fájdalmasan, megváltoztathatatlanul emberi, mindazt, amiért keresztthalált halg az Isten fia; de amelyek magukban hordozzák a feltámadás ígérését is.

Megállapítom a diagnózist s megadom hozzá a receptet is, tisztán rajtad múlik, hogy hasznát vedyed. Egy azonban bizonyos, hogy amit mondani fogok az nem új előtted, hogy ezeknek a kérdéseknek nyugtalanító voltát, ha talán nem is olyan világosan, mint ahogyan most eléd tárom, magad is érezted, s hogy ezeknek megoldását talán már meg is kísérelted, de legalább is szükségesnek érzed azoknak kibogozását. Mert testvér a te diagnózisos röviden ez: nem vagy

hivő, mert nem tudsz, vagy nem akarsz hinni, vagy legalább is azt hiszed, hogy ez így van! Pedig tévedsz! No csak ne mondj ellent, hanem hallgass meg nyugodtan s akkor igazat fogsz nekem adni, s ha bevallani nem is, — mert tudom testvér, hogy szörnyen keményszívű vagy, — de magadban be fogod látni tévedésedet.

Tekints csak vissza a múltadba, hiszen egyszer, valamikor te sem így indultál neki az életnek... Telítve voltál idealizmussal, bátor akarással, tanultál, törekedtél, olvastál s fiatalos hevüléssel emberebb ember akartál lenni a többinél, s talán már annak is érezted magadat... Csak ott hibáztad el, hogy ebben a lázas iparkodásban, amikor sietve habzsolgtál, gyűrtél be magadba minden modern tudományt, megfélekedtél a legöregebb igazságról: az Istenről. Mert nézzük csak a te, a mi Istenhez való viszonyunkat! Aze-lőtt hosszú ideig, ha nem is hittél benne, de nem is tagadtad létezését. Az a bizonyos se hideg, se meleg, félig öntudatlan állapot volt ez, amelyben manapság a legtöbben élnek életüket. Még pislákkolt benned bizonytalan, hideg, álmos fénnel a beléd nevelt tanításokból valami. Halványan emlékeztél még rá, hogy gyermekkorodban ágyacsádkban édesanyád összetette kezecskéidet s te vele együtt emlegetted az Atya- és Fiúistent! Valami olyas volt ez benned, ami nem zavar, nem oszt, nem szoroz, mintha nem is volna; annyira megszoktad, mint például azt, hogy a keziddel eszel. És ebben a langyos, közömbös állapotodban azután váratlanul jött egyszer egy óra, egy pillanat... Te csak haladtál az utadon éppúgy, mint tegnap, mint tegnapelőtt, amikor kíméletlenül szemközt robogott veled az élet szekere s egyetlen hatalmas metszéssel leoperálta rólad azt a bizonyos valamit, ami se nem szoroz, se nem oszt. És te, aki idáig se hittél, egy szempillantás alatt megtanultál hittel tagadni, mert csak egy pillanattal tart az ilyesmi... Ez az a sorsdöntő pillanat, amikor egy léleknek élete, vagy halála dől el. És ezek a pillanatok legtöbbször a halál karjaiba lökik a közömbös, vagy hitnélküli lelket.

Nézzük csak, mit ad a mai nevelés, a modern tudomány az ifjúságnak útravalóul? Hiszen mikor jönnek az élet kegyetlen fúriái anyaszűzmesztelenül találják az embert, teljesen fegyvertelenül! Mi véd bennünket az élethalálos sebekkel szemben, mi véd, ha ezek szakadnak reánk? Van-e ilyenkor mibe kapaszkodni, mihez folyamodni? Mi marad abból, amit az iskolából és a szülői házból magunkal hoztunk? Talán a vallás? Nem, mert a mai élet elsősorban a vallást végzi ki. Az iskola padjaiból kinöve belekerültél a modern eszmeáramlatok sodrába, s egy darabig úsztál az árral... De azután, amikor egyszer csak a derekadon hurkolt keresztül a gyalázat pányvája, amikor kíméletlenül osztályozott az élet s a homlokodra sütötte a kitasztottak bélyegét, amikor reménytelenül futottál, rohantál a vigasztalanság éjtszakájában mindekitől elhagyva és eltaszítva, önmagadtól és az undortól üzve... akkor... akkor görcsösen szoritottad marokra vergődő szívedet, mint a meg-

repedt kristály poharat, hogy ki ne folyjon belőle pezsgő véred... akkor felzokogtál az éjig... akkor nem segített a filozófia, akkor nem jutott az eszedbe egyetlenegy kicirkalmazott tétel sem, egyszerre elfelejtetted a hangzatos, pufogó frázisokat és menthetetlenül legurultál a tagadásnak könyvekből rakott hegyéről... s ott vonaglottál, ott fetrengtél a gyalázatok árkában, miközben az önvád és a lelkiismeretfurdalás viperái marták a szívedet és nem bírtál magadon segíteni!

Egy meggondolatlan, könnyelmű perc gyökere-restől kitépett az egész eddigi mivoltodból és oda lökött minden kétségek és gyötrelmek martalékául. Kíméletlenül üldöztek a kínok és tépelődések és te egyedül bolyongtál az elhagyatottság sivatagában és nem volt sehol segítség... se kívülről, se belülről... se Isten, se ember... Nem volt senki, akiben bizhattál, akibe kapaszkodhattál volna... Kicsúszott alólad a talaj s te itt maradtál fájdalmasan lebegve az űrben mint Münchhausen báró, saját büneidnek copfján fennakadva... se élni, se meghalni nem tudtál, csak lebegtél céltalanul... S ha soha, de ekkor, ebben a nagy bizonytalanságban, ebben a vigasztalan reménytelenségben érezted, mert okvetlenül kellett, hogy érezd, hogy így nem lehet, így nem érdemes élni! Hogy nem volna szabad az embernek így mindentől és mindenkitől elhagyatottan élni és szenvedni! Hogy szükséges volna valami erő az égben, a földön, benned, vagy rajtad kívül, vagy akárhol, de valami, valami, amibe bele lehet kapaszkodni... Elkövetkezett életedben a rettenetes válságok órája, s mi volt körülöttered: köd, bizonytalanság, khaosz... misztérium, semmi támaszték, semmi erő, sem fölöttered, sem benned! Kísérleti lélektan, pszihopatológia, s a többi modern tudomány egészen a neo-buddhizmusig mind egyszerre lemállott rólad, amikor jött a való életnek rettentően reális pofoncsapása, s te ott állottál csupaszon s véresen a kancsuka alatt... nem volt senki, nem volt semmi... és ekkor fölsírtál ösztönszerűen: Istenem! Istenem! Igen ám, de hol az Isten! A segítő Isten, akit hívtál, akihez könyörögtél, de akit az élet harminc ezüst pénzéért magadban százszor, meg százszor eladtál, megtagadtál! Ha soha, de ekkor érezted, mert kellett, hogy érezd, hogy hiányzik valami, valami, aminek a segítségével újra bekapcsolódhatnál az életbe, aminek segítségével újra összhangba jöhetnél a léttel! Ekkor kellett, hogy érezzed, hogy az életednek tulajdonképpeni célja: az egységet harmóniába hozni a mindenséggel. De ehhez hiányzott a hited. A hit által reánk varázsolt derült, vidám mosoly, neked nem volt s talán még ma sincsen mosolyod, csak cinikus, satirikus nevetésed, amellyel talán ezt az újságot is félre lököd, amikor idáig érsz a cikkem olvasásában.

Testvér! Hagyd abba már a tárgyaltan dolgok hiábavaló mérlegelését! Ha másként nem lehet, robbantsd fel a melledre, a szívedre nehezedő átokhegyeket, de lásd be végre, hogy tovább már nem lehet, hogy tovább már nem szabad nyitva hagynod az életed nagy kérdéseit! Lásd be, hogy nem lehet a viszonyok szerencsés, vagy szeren-

csétlen alakulásától tenni függővé lelki és testi léted alakulását! Nem lehet a passzív rezisztencia árnyékában lesni a biztosabb jövőt, hanem tenned kell! Tened és pedig elsősorban is egyensúlyba kell hoznod magadban az egységet a mindenséggel, mert csak ez a megnyugtató kiegyensúlyozottság adhatja meg az erőt ahhoz, hogy öszegyűjtésél magadban annyi autósuggessziót, amellyel meg bírjad igézni saját lelkedet és felbírjad ébreszteni a benned szunnyadó intellektuális és erkölcsi erőket, mert ha erre nem volnál képes, akkor hiába minden, akkor örökre befalazódott utánad az élőhalottak nagy, sűrű, rácsos kriptája.

És én tudom testvér, hogy erre, ha akarod képes vagy! Mert beléd látok és tudom, hogy az undor, a kétségbeesés, a cinizmus és az ölmos közöny visszahatásaképp te már régen egy tisztább, egy szebb, becsületesebb jövő után vágyódsz. Hiszen ez természetes is, mert az ember őszöntöne, őshonvágya is a jó, a szép felé törekszik. Ha talán öntudat alatt is, de te is már régen áhítod az erényt, a tisztességet, s már régen keresel egy új szentet, aki megtisztítva bűneidről egy új hitre, új életre nevelne! Az eszmény ott él már régen a te vajudó lelkedben titkosan, kifejezetlenül, csak nem bírod még kiválasztani a forrongó érzéseid kháoszából azt, aminek ma még nincsen neve, amit a lelked ma még önmagától nem képes feldolgozni csak ösztönszerűen érez: a jövődő boldogságodnak törvényét!

Hiába is tagadod, a talaj megvan, porhanyóra el van készítve, miért nem akarod hát befogadni a magot? Ismerlek testvér, s tudom, hogy az olyan tagadónak, amilyennek te is látszani szeretnél, csak éppen le kell fuvogatni lelkéről a rárakódott hamut, s alóla előtűnik az eleven tűz, ami el sem volt aludva, csak eltakarta a hamu. Engedd hát kitakarítani lelkedet, engedd kiszórni belőle a halott hamut! Vedd végre észre, hogy azért fáradtál oly halálosan belé az életbe, mert nincsen hited! Pedig a hit olyan pihenője az örökösen kutató, nyugtalan léleknek, mint az álom a testnek. A meggyötört, elfáradt lélek a hitben szenderülhet el, ott csendesülnek el, egyenlítődnék ki viharai, ott újulhat, ott erősödhetik meg. Ebben a szóban, hogy: hit, benne van ennek a fogalomnak minden törvénye. Hit: Hivés! Hinni fenntartás nélkül, magyarázatok és kételyek nélkül! Hit: így van és nem másképpen. A hitnek elég egy szó, hogy önmagát bizonyítsa, míg a tagadás mindég tüntetésekkel jelentkezik, mint minden lázadás a törvény ellen. A hit pedig a lélek törvénye. Ne lázadj fel a törvény ellen, hanem alkalmazkodjál hozzá! Nyisd ki végre lelki szemeidet s vedd észre a jelen, száználmas törpe létednek szűk horizontjáról is feléd világító, feléd foszforeszkáló földre szállott örök és osztatlan szeretetnek szentséges Szívét, amelyből amióta a Golgota keresztjén megnyitotta a lándzsa, szakadatlanul és kiapadhatatlanul ömlik az emberiség, s különösen a megtérő bűnös felé a megbocsátó vigasztaló szeretetnek enyhet adó, üdítő forrása.

Azután, ha látóvá váltak szemeid, hallóvá fognak válni füleid is és lelked antennája képes

lesz felfogni a rejtelmes hullámhosszokról hozzá érkező aetherikus hangokat: hallani fogod harangozni a lelkedet. S ennek a harangszónak örvendő hozsánnája a diadalmas feltámadást fogja hirdetni. Ez a harangszó elűzi a hosszú szenvedések éjtszakájának minden könnyét és keservét. Kicsinek és nevetségesnek fog feltűnni minden, amit oly elviselhetetlennek éreztél idáig. Elűz, szétmorzsol mindent, ami eddig gyötört, égetett és szenvedtetett, s el fogsz csodálkozni azon, hogy olyan nagyok és félelmetesnek találtad eddig. Fel fogsz jutni az élet csúcspontjára, fölé fogsz emelkedni mindennek ami eddig volt. Gyalázat és átok, kín és kétség, a lábaidnál fog heverni, mélyen alattad, s te büszkén, dacosan, kiegyenesedve szemébe mersz majd nézi az életnek, bátran felveszed vele a harcot, mert benned fog lakozni az Örökkévaló. Lelkedet nem fogja lenyűgözni semmi, lehullanak a rá kérgesedett, rá rozsdásodott szorító bilincsek. Fel fogsz szabadulni, nem félsz semmitől, nem fogsz tudni arról, ami fáj, elmúlik minden kétség és aggodás! Nincs tegnap és tegnapelőtt, és bizalommal fogsz nézni a holnap és holnapután elé! Tiszta és átlátszó lesz minden s a lelked is tiszta és átlátszó lesz, mint a kristály-pohár!

Severus.

Bolyai Farkas.

Az 1700-as évek elején egy német főiskolán a mennyiségtan (mennyiségtan = számtan = matematika.) tanára ezekkel a szavakkal kezdte meg előadását: „Ez évben tanulni fogjuk a négy alpműveletet. Az összeadás és kivonás igen könnyű, a szorzás már nehezebb, az osztás igen nehéz. De nagy szorgalommal azt is meg lehet tanulni.“ A tizennyolcadik századi professzor előadástartó szavai az oktatás történetébe engednek bepillantást. Kétszáz esztendővel ezelőtt az egyetemi tanár még igen nehéz tanulmányként emlegette főiskolai hallgatói előtt az osztás műveletét, amelyet nagy szorgalommal lehet csak megtanulni. Két évszázaddal később, a mi századunkban viszont már a négy alpművelet az elemisták számára is elsajátítható feladattá vált. A köznapi élet kevés embertől kíván több mennyiségtani ismeretet a négy alpműveletnél. A tizennyolcadik század elején még a főiskolák tanárai sem akartak a mindennapi élet igényeinél többet nyújtani hallgatóiknak mennyiségtanból. Azonban a tizennyolcadik század, a mennyiségtan (számtan) fejlődésének is hatalmas lendületet ad. Ez a század egymás után teremti a nagy matematikusokat (számtantudósokat). Ettől az időtől lesz a mennyiségtan, sokak által művelt tudomány. Nálunk Bolyai Farkas az első nagy matematikus. Magyarországon ő a legelső, aki határozott céllal műveli a matematikát, aki fölülemelkedik a köznapi élet kívánalmain és mennyiségtani munkáit — igaz, hogy csak halála után — a világhír is szárnyra viszi.

Bolyai Farkas nem csak neves matematikus volt, hanem az emberi tudás minden területén já-

ratos. Már nagyenyedi diák korában csodagyerek hírében állt. Alig kerül a kollégiumba, tanítója vele javíttatja a háromévvvel föllötte járók latin dolgozatait. Hat heti görög tanulás után Homerost szavalja. Bámulatosan otthon van a mennyiségtanban is. A logaritmusokat könyv nélkül tudja. Tizennégy számból másod- és harmadgyököt von fejből. Korán hajlamot érez a művészetekhez. Tehetségesen fest. Rajztanárja biztatja, hogy legyen festő. Erről azonban kénytelen lemondani, mert szeme, a maga készíttette lőpor felrobbanásakor meggyengül. Mikor a kolozsvári játékszín megnyílik, színész akar lenni. Midőn meghallgatja az első magyar operaelőadást, az Arany időt, hegedülni tanul és kiváló zenei műveltségre tesz szert. Később, mikor Göttingában tanul, ott is vesz zeneórákat és öreg korában is gyakran muzsikál, még zenekarban is játszott, mint brácsás. De otthon érzi magát a kitünő ifjú a teológiában is. Olyan tájékozottságról tanuskodik, hogy professzora véleménye szerint a gyerekmber felülhetne a katedrára teológiát tanítani. A nagyszerűen felkészült, sok irányban tehetséget érző ifjú, mikor elhagyja a kollégiumot, érdeklődési körei közül alig tudja kiválasztani, hogy merre is menjen.

Huszonégy éves, midőn 1798-ban iskolatársával, báró Kemény Simonnal együtt tanulmányútra megy Németországba. Utközben meglátogatja a tűzérakadémiát Wienerneustadtban. Ahogy a néma ágyúk közelében, szobáikban meglátta az intézet növendékeit, kezükben a Véga-féle felsőbb mennyiségtannal, ügyfellekesedik, hogy ott akar maradni katonának. Wienerneustadtban gondol először arra, hogy matematikával foglalkozzék egész életében. Még azt nem tudja elképzelni, hogy egyedül a matematika legyen életcélja, de már ez áll érdeklődése középpontjában. Katona akar lenni, mert a tűzérnövédekéknél Véga-féle mennyiségtankönyvet látott. Kemény Simon hívására hagyja csak el a tűzérakadémia színhelyét. Jénába megy, ahol a filozófus Fichte előadásait hallgatja a személyesen találkozik Schillerrel.

Bécs és Jéna az Erdélyből elkerült ifjú számára döntő élményeket jelent. A legnagyobb élményben azonban Jénát elhagyva, Göttingában részesül. Göttingában ismerkedik meg a nála két évvel fiatalabb Gaussal, akit rövid idő múlva a kor legnagyobb matematikusaként ünnepelnek. Gauss és Bolyai között egész életükre szóló barátság fejlődik ki. Halálukig leveleznek. Bolyainak Gauss-hoz hasonló jóbarátja Erdélyben nem is lesz egy sem. Meghatódva jegyezte fel Bolyai Farkas, hogy első hosszabb beszélgetésük után Gauss így kiáltott fel: „Sie sind ein Genie, Sie sind mein Freund“ (Ön lángész! Ön az én barátom!) Bolyai viszont Gauss anyjának megígjósolta, hogy fia a világ legnagyobb matematikusa lesz. Együtt töltik napjaikat; mennyiségtanról beszélve járják a várost nappal és holdfénynél. S ha a tudomány is beszélgetésük tárgya, ugyanazzal az érzélemvilággal vannak telítve, mint koruk költői, és koruk fiatalsága.

Még tudományos munkáik bevezetéséből s levelezésükből is kicseng az a hang, amely az érzelmes barátság világában érzi magát otthon.

Boldogtalan az a tizennyolcadik századbéli ifjú, aki nem talál olyan baráttra, akivel megoszthatná szomorúságát. Még erdélyi diák korára utal Bolyai önéletrajzi fejegyzésének néhány következő mondata: „E tájban akartam bizonyos ifjúval is különös barátságot kötni: fekete hétnek neveztem, melynek napjain mind nehezebb próbákat állván ki, a végén abban egyeztünk meg, hogy éjfélkor a temetőben, mikor 12-öt üti, örökre kezét fogjunk: én mindent megtettem, a másik semmitse teljesen — s az örök egyesülésből, elválás lett.“ Göttingában Gausson kívül is néhány barátja van. Midőn elhagyja a várost, mindnyájan elkísérik a szomszéd falu határáig. Köztük volt a csillagászat híres professzora, Seyfter is. A göttingaiak éppúgy híres becslték Bolyai nagy talentumát, mint diákkorában otthon az erdélyiek. Bensőséges igazi barátja azonban egyedül Gauss. Önéletrajzában írja göttingai tartózkodásával kapcsolatban: „...megismerkedtem az akkor ott tanuló Gaussal, kivel máig is barátságban vagyok — noha távol attól, hogy vele mérkezzem; a legszerényebb s legkevesebbet mutató; nem harmad napig, mint Plátóval, évekig lehetett vele valaki anélkül, hogy megtudja nagyságát — kár, hogy nem tudtam ezt a címetlen sarkú hallgató könyvet felnyitni, s olvasni; én sem tudtam, hogy ő milyen sokat tud, s ő is saját módomat látva, igen sokat hiált rólam, s nem tudta, mely kevés vagyok.“ Nincs meghatóbb annál a pár sornál, melyben az öreg, csalódott Bolyai Farkas marosvásárhelyi magányában barátjától való elválásáról emlékezik meg: „... egy haldoklás búcsúkezevel váltunk el (csak nem némán) — azon egy zászló alól két felé küldöttve, azzal a különbséggel, hogy ő a dicsőség templomába hatott fel, én pedig elestem.“

A kitünő kilátásokkal induló fiatal tudósra valóban a megpróbáltatás évei következnek odahaza. Lelkére mélyen ránehezedik az ellentét, amely a német város kultúrája és itthoni kicsinyes környezete között fennáll. Életének utolsó boldog időszakát Göttingában élte és egyetlen nagy emléke Gauss-hoz fűződő barátsága. Itthon kezdetben Kolozsvárt él; hódító, elegáns világfi. Műveltségével és kifogástalan fellépésével mindenkit elbűvöl. A kolozsvári társasélet kedvence azonban hirtelen elhagyja a várost, megnősül és feleségével együtt visszahúzódik kicsiny birtokára: Birtokán azonban nem tud megélni, a föld keveset jövedelmez s Marosvásárhelyt a református kollégiumban tanári állást kénytelen vállalni. Házassága szerencsétlen. Felesége megőrül és nemsokára meghal. Szörnyű napok következnek most reá. Állandóan anyagi gondokkal küzd. Csekély tanári fizetéséhez mellékjövedelmek után kell nézni, pedig Bolyainak semmi gyakorlati érzéke nincs. Az anyagi gondok megakasztják szellemi munkabírását is. Egyetlen vigasztalása kisfia, János, akinek tehetsége már gyermekkorában fényes jövőt ígér.

Feljegyezték, hogy ötven éven keresztül, 1806-tól egészen haláláig, 1856-ig, lakott Bolyai Farkas, a mennyiségtan professzora a marosvásárhelyi református kollégium szerény, kétszobás tanári la-

kásában. Hosszu, keskeny dolgozószobája a hátsó kertre nyílt. Falain függöttek Gaussnak, mint Bolyai nevezte, a német ész-óriásnak, Shakespearenek, szintén az ő szavaival, a természetgyermekének és Schillernek, a természet unokájának képei. Továbbá hegedűje, s itt állott palládiuma is, a fekete tábla. Ez az öt tárgy volt belső életének kísérője, és kívül a mindent megakasztó gondok s a kicsinyes környezet, Marosvásárhely értelmisége. Szomorú körülményei között állandó bizonytalanságban élt. Hírnévre vágyik, de az egykor Gausstól zseniálisnak nevezett ember azt hiszi, hogy tehetsége csak hirtelen fellángolt lobbanás volt, mely egyik napról a másikra kialudt. Bizonytalansága állandó kísérletezésre ingerli. Ír három szindarabot a Döbrentei-féle pályázatra, ugyanarra, ahol Katona Bánk bánja felismeretlenül maradt. Ismeretes a Bánk bán sorsával kapcsolatban, hogy a pályázat eredményhirdetése hosszú ideig késik. Bolyait annyira izgatta a kritika véleménye és a dicsőségvágy, hogy leg súlyosabb anyagi gondjai között, — midőn a kollégium jövedelme megcsappan, fizetését nem utalják ki, fiát pedig sok pénzt igénylő katonaiskolába iratja be, — meg sem várva az eredményhirdetést, három szindarabjához még ir kettőt s öt Szomorújáték címmel kiadja saját költségén. Tehetsége fölötti kételkedésben nem nyomta munkáira nevét. — Irta: Egy hazafi — felírás mögé rejtőzik s hogy senki sem sejtse a szindarab szerzőjét, saját nevét is odairja a Szomorújátékok előfizetői közé. A későre megjelent bírálat „fűzetlen orientál gyöngyök”-nek nevezi műveit, ő azonban nagyon jól tudja, hogy közepest alkotott. Hozzájárult ehhez Döbrentei ítélete, aki nem tudván a szerző kilétét, szemtől-szembe gyalázta Bolyai előtt szomorújátékait. Szegény elkeseredett Bolyai pedig, mint Arany Bolond Istókja — „Csak rajta! hadd lám: mire megyünk ketten.” — Szörnyű önmarcangolással maga is fokozza Döbrentei ocsárlását. Kételkedő bizonytalansága már benne élt lelkében akkor is, midőn szomorújátékait nyomdába adta. Hisz ezt olvashatjuk a bevezetésben: „...tsak kóstoltatni bátorodik az új bort, hogy tudja jó lesz-é? s a Novus annus-ig művelje-e a szőlőt, vagy a mostoha klimához képest egyebet neveljen?” A mostoha magyar klíma folyvást eltereli igazi területétől: a matematikától, újabb kísérletekre ösztönzi más és más területekre.

Amihez egyszer hozzáfog, teljes beleéléssel végzi; míg be nem fejezi, vagy meg nem torpan benne: hinni tudja, hogy életének az az igazi célja. Mikor megnősült donaldi egyszerű nemesi kúriájának kertjét angol parkká akarja varázsolni. A kerten átfutó vékonyerű patakból vizesést tervez, vad fákat ültet, hogy erdőt teremtsen s kunyhót épít. A gyakorlati érzék nélküli embert a Göttingában látott angol kertek emléke izgatta s nem számolt azzal, hogy az angol kert kiviteléhez szerény vagyunkája alig lenne elég. Később drámáinak sikertelensége után főerdészi állásra pályázott, szakszerűen foglalkozni kezd az erdészettel, s megírja az első magyar erdészeti szakmunkát. Zsenialitását apróságokban forgácsolja szét. Lelkesedéssel kísérletezik fakímélő kemence találmányán, mely

Bolyai-kemence néven egész Erdélyben elterjed. Hasonló lelkesedéssel, de már kevesebb sikerrel próbálja ki önhajtotta-szekér konstrukcióját.

Ilyen apró forgácsokra hullott szét Bolyai Farkas nagyszerű tehetsége. Kísérletezik minden-
nel s közben a matematikára csak elvétve fordít időt. Fia, a nála is nagyobb tehetségű János, lett volna egész környezetében az egyetlen, aki megérthetné. De két nagy tudós nem fér el Marosvásárhelyt, még ha az egyik apa s a másik fiú is. A lázongó Bolyai János nem fért össze apjával. A marosvásárhelyiek szerint még párbajt is vívtak. Bolyai Farkas keserű öreg különnc lesz, aki ágy helyett szalmán hál, majd még életében elkészítettett kopsrójában.

Beesteledett.

1848-ban írja Gaussnak, midőn már tizenkét éve nem váltottak levelet: „Beesteledett: Te megkaptad méltó napszámodat: Az enyém csak az a belső megnyugvás, hogy a sorssal küszködve, jutalom nélkül is hű maradtam az igazság zászlójához;... ő, bár ne volna oly viharos nap után oly borús az este! Vagy jönne nemsokára az éjszaka és a megpihenés után egy szebb nap, azzal a tiszta forrással, mely csillapíthatná a tudás olthatatlan szomját. Mindkettőnk számára a földi játék utolsó felvonása folyik, de Noked, ha legördül a függöny, az örökkévalóság tapsol, én megelégszem azzal is, ha sorsom kísérője, a harang, elhangzott a föld szélén. Még kö sem beszél többé rólam.”

Mikor meghalt, a tisztos kollégiumi tanárt megsiratta egész Marosvásárhely, de senki sem tudta, hogy kít temettek el Bolyai Farkasban. Pár évvel később fiának volt csak szomorúbb temetése, akinek még az sem adatott meg, hogy egy Gaussal levelezésben álljon, pedig pár év múlva a geometria határkövét látták alkotásaiban. A nyugalmazott mérnökszázadost megillető katonai kíséretén kívül mindössze három ember kísérte koporsóját, ezek közül is az egyik, Szűcs Juli a szolgálója volt.

Éveken keresztül ezután a két Bolyairól nem beszél senki. Jeltelen sírban nyugosznak egymás mellett. Az 1860-as évek végén aztán Jules Houvel, bordeauxi egyetemi tanár, levelet írt Schmidt Ferenc temesvári építésznek és kéri, hogy írjon valamit a „két Bolyai nevű matematikus életéről és működéséről.” Jules Houvelnek kezébe került Bolyai Farkas Tentamen című munkája és Bolyai János ehhez csatolt rövid műve: az Apendix. Elragadtatással ír róluk, különösen értékeli az Apendixet, melyet a legnagyobb értékű munkának nevez és azonnal lefordítja franciára. Bolyai János műve még ugyanabban az évben olaszul is megjelenik. A munka olasz kiadója, a római Akadémia matematikai osztályának elnöke, Buoncompagni herceg, az Apendix megjelenésekor Eötvös József báró magyar közoktatásügyi miniszternél érdeklődik a Bolyaiakról, akiknek írásai kérdésében „úgy ő, mint a párizsi és a bordeauxi akadémia három év óta tizszer is hiába fordultak a

a marosvásárhelyi kollégiumhoz." Eötvös József, aki maga is ekkor hallotta először a Bolyaiak nevét, így számolt be az eseményről fiának, Eötvös Lórándnak, aki Königsbergben matematikát és fizikát tanul ekkor: „A napokban levelet kaptam a római akadémia matematikus osztálya elnökétől, melynek örültem és elszomorodtam egyszerre és melynek tartalmáról most sem tudom, büszkék vagyunk-e rá vagy piruljunk...“

Hasznos tudnivalók.

A fülbemászó. Mindenki ismeri a fülbemászót, de talán kevesen tudják, hogy a virágoskertben mennyi kárt okoz ez a sötétbarna hosszúkás rovar. Mivel a fülbemászó éjjeli életet él, a nappalt pedig rejték helyén tölti, nem is tudjuk, mennyi van belőlük a kertben. Nappali búvóhelyül szolgál neki minden rés, karók és fák repedése, a fák kérgének leválófélben levő része, lehullott lomb, növények üres szára stb. Nagyobb virágokba bújva is tölti a nappalt, összerakott deszkák közt, mindenféle szemét- és törmelék kupacban is meghúzódik és csak este indul sokszor hosszú vándorútjára. A nőstény petéit csendes, eldugott, de napos helyre rakja és nemcsak azokat, hanem az egészen fiatal állatkákat is gondosan őrzi. Egyik generációt tavasszal, a másodikat nyár derekán neveli fel.

Táplálékában nem válogatós. Korhadó növényi anyagot, gombaspórát, hullott gyümölcsöt épp úgy fogyaszt, mint elhullott rovar, vagy levéltetűt. Mindezzel tehát inkább hasznot hajt. Csakhogy a fiatal, zsenge veteményeket, főleg a virágokat, sőt még éretlen, még lágy magvakat is eszik. Krizantém, rózsza, székfű és főleg a dahlia kedvenc eledele. Meg- és lerágja a zsenge hajtásokat, bimbókat, minek következtében ezek vagy elpusztulnak, vagy ferde korcok lesznek. A szirmokat annyira megrágja, hogy az egész virág eléktelemedik és a kereskedelemben hasznavehetetlenné válik. Ezért különösen nagy károkat okoz a virágkereskedelmi kertészetekben, de megokoltan ellensége minden virágkedvelő kerttulajdonos is.

A védekezés módja az, hogy lehetőleg kevés természetes búvóhelyet találjon. Ezért a virágokat tartó karókat lehántoljuk, réseit betömjük, a bambuszkarót mindig közvetlenül a bütyök felett vágjuk le, hogy nyitott üreg ne legyen benne. Ha üresszárú virágot — dahlia — vágunk, azt is bütyöknél vágjuk le. Hullott lombot, gázt ne tőrjünk meg a virágok körül. Mivel így nem talál természetes búvóhelyet a fülbemászó, szívesen rejtőzik el mesterséges búvóhelyen is. Öreg korhadó deszkadarabokat rakunk egymásra, fonnyadó gazcsomót, virágcserepbe nyomott nedves mohát, vagy fagyapotot. Reggelenként ezeket a mesterséges búvóhelyeket megvizsgáljuk s a bennük talált fülbemászókat elpusztítjuk. Nehezen elmozdítható és átvizsgálható búvóhelynek alkalmas tárgyak alá,

vagy mellé mérget is rakhatunk ki. Ennek összetétele 3 kilogramm korpa, 100 gramm nátriumflorid és annyi víz, hogy az anyagból kis kupacokat formálhassunk. Ezt kevés porcukorral jól összekeverjük és kis kupacokban a rejték helyhez kirakjuk. Jó ha úgy helyezük el, hogy más állat ne férjen hozzá. A keverésnél ügyeljünk arra, hogy a fluor a kezünkre, onnan szájunkhoz és gyomrunkba ne kerülhessen, mert ez maró hatású.

Az élősövények metszése. Újonnan ültetett sövények metszésére különös gondot kell fordítani. A két-három éves cserjék közül lehetőleg a többször sokfelé elágazó példányokat válasszuk ki, ezeket ültetéskor 20—30 centiméternyire visszavágjuk és a visszametszést évközben többször is megismételjük, ha egyes hajtások nagyon hosszúra nyúlnak. Így lesz sűrű a sövény alja. Később, mikor már a sövényt alkotó növény felnövekszik, mindig zsinór, vagy hosszú lécz mellett nyírjuk, hogy élő kerítésünk szép szabályos és egyenes legyen.

Április 1-i (7-ik) számban közölt keresztrejtvény helyes megfejtése:

●	P	●	M	Á	T	É	●	E	R	I	C	H	●	
●	N	O	B	I	L	E	Á	B	O	R	N	O	K	
N	I	L	U	S	●	J	A	●	É	●	T	●	N	Ó
●	A	K	T	I	V	●	T	E	D	D	●	B	O	R
Á	G	A	I	●	E	N	●	A	L	Ó	L	●	R	I
M	A	●	T	A	L	Á	R	●	Ó	K	I	Z	É	S
I	R	Ó	●	L	U	D	A	S	●	A	R	A	D	●
T	A	N	K	●	R	O	M	Á	N	●	A	R	E	S
●	Z	O	R	●	R	O	T	O	R	●	A	B	A	●
R	U	D	I	K	A	●	N	O	B	E	L	●	A	J
E	H	●	M	O	G	A	●	R	E	●	E	M	L	Ó
M	A	Y	●	S	A	R	A	●	L	E	N	É	Z	●
E	T	●	S	●	N	●	D	A	●	A	G	R	A	R
K	A	Z	I	N	C	Z	Y	F	E	R	E	N	C	●
●	G	A	R	A	S	●	E	A	R	L	●	I	●	

K T.

Szerkesztői üzenetek.

Kívánjuk, hogy húsvét ünnepén minden őszintén vágyakozó és kitartóan jóra igyekvő lélek magába fogadja az áldás teljességét.

6816. A késés miatt sajnálkozásunkat fejezzük ki, de nem tudtunk már más megoldást találni. Reméljük, hogy így is eléri célját. Továbbiakat érdeklődéssel várjuk.

Felölös szerkesztő és kiadó:

N. GÖLLNER MÁRIA

Szerkesztőség és kiadóhivatal

FOGHÁZMISSZIÓ HELYSÉGE

Budapest, V., Szalay-utca 16. III. 348. szám.